

QORAQALPOG'ISTONDAGI NUFUZLI MUZEYLAR

Qudiyarov Alisher

Tariyx ilimlari kondidati docent

Nukus "Qatag'on qurbonlari" muzeyi direktori

Manzura Óteniyazova

talaba

Bekimbetova Miyrigúl Maksetbaevna

talaba,

Baltabaeva Ulzada

talaba

Berdaq nomidagi Qoraqpoq Davlat Universiteti

Tel: +998 33 382 -17-11

Qatag'on qurbonlari muzeyi. XIX asrning

ikkinchi yarmidan mustaqillik yillarigacha bo'lgan davrga oid eksponatlar jamlangan muzey O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 22 noyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Qatag'on qurbonlari xotirasi davlat muzeyi va hududlardagi oliy ta'lim muassasalari tuzilmasida Qatag'on qurbonlari xotirasi

muzeylarini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori ijrosi doirasida tashkil etildi.

- Muzey fondini boyitish maqsadida universitetimiz professor-o'qituvchilari, doktorant va talabalaridan iborat guruhlar hududlarga ekspeditsiyaga yuborildi, - deydi muzey direktori Alisher Qudiyarov. - Muzeyda 1873 yil - Qoraqalpog'iston hududining bosib olinishi davridan boshlab, xalqimiz mustaqillik yillarida erishganyutuq va marralarni aks ettiruvchi eksponatlar joy olgan. Bu yerda bo'lgan yoshlar nafaqat o'tmishning qalblarni o'rtovchi qora kunlari haqida ma'lumotga ega bo'ladi, balki ularda mustaqillikning qadriga yetish, uni asrab-avaylash va yanada mustahkamlash yo'lida sidqidildan mehnat qilish tuyg'usini yuksaltiradi.

Muzeyning oxirgi bo'limida mustaqillik yillarida tarixiy adolatning tiklanishi, qatag'on qurbonlari xotirasini abadiylashtirish, milliy qadriyatlarimizni tiklash va rivojlantirish yo'lida amalga oshirilgan tarixiy ishlar namoyish etiladi.

Har seshanba va juma kunlari universitet talabalari muzeyga borib, shu yerdagi bilan birin-ketin tanishib chiqishadi. Bu bo'lsa yoshlarning muzeyga bo'lgan qiziqishini yanada oshirmoqda. Shu o'rinda yana bir muhim jihati shundaki muzey universitet kutubxonasining 1-qavatida joylashgani talabalariga yanada qo'l keladi.

Hozirgi kunda muzey direktori Tariyx ilimlari kondidatı docent Qudiyarov Alisher. Muzeydan Qatag'on qurbonlari haqida so'z yuritilgan kitoblar ham o'rin egallagan. Jumladan Muratbay Nızanov "Qaraqalpaqlar" (1-kitabi) va yana boshqa adabiyotlar.

Asosan hali muzeyga tushmagan ammo qo'yilish arafasida turgan kitoblar ham anshagina.

Qoraqalpog'iston davlat san'at muzeyi, I.V.Savitskiy nomidagi

Qoraqalpog'iston davlat san'at muzeyi — respublikadagi yirik muzeylardan; Nukus shahrida 1966-yilda tashkil topgan, 1984-yildan N.V.Savitskiy nomi bilan ataladi. Muzeyga I.Savitskiyning sa'y-harakati va u to'plagan qoraqalpoq xalq amaliy san'ati asarlari negizida asos solingan.

Muzeyning umumiy maydoni 6,9 ming kv.m. Muzey xalq amaliy san'ati, qad. va o'rta asrlar Xorazm san'ati, 1920—30-yillar o'zbek va rus tasviriy san'ati, qoraqalpoq zamonaviy rangtasviri va haykaltaroshli-gi, ilmiyma'rifiy bo'limlar, kutubxona (10 ming dona asar), fond hamda ta'mirlash ustaxonasiga ega. Fondida 85 mingdan ortiq eksponat mavjud (2004). Muzey fondida 1920— 30-yillarda avangard rassomlar yaratgan asarlar to'plangan. Qoraqalpoq xalq ustalari tomonidan yaratilgan zargarlik, yog'och o'ymakorligi, kashtado'zlik, to'qimachilik (ayniqsa, o'tov jihozlari) va boshqa asarlar amaliy san'at bo'limida jamlangan.

Qadimgi Xorazm san'ati bo'limi muzeyning arxeologik guruhları tomonidan qo'lga kiritilgan topilmalar hisobiga yanada boyimoqda. Tasviriy san'at bo'limi to'plami, ayniqsa, serqirra: to'plamni qoraqalpoq rassomlari (I.Savitskiy, K.Soipov, J. Quttimurodov, D.To'raniyozov va boshqalar), O'rta Osiyo rassomligining keksa avlodi A.Volkov, M.Qurzin, A.Ni-kolayev (Us to Mo'min), N.Karaxan, O'Tansiqboyev va boshqalarning katta ahamiyatga ega asarlari tashkil

etadi. Shuningdek, 1920—30-yillarda faol ijod etgan rus rassomlari A.Shevchenko, R.Falk, V.Muxina, I.Grabar asarlari bilan bir qatorda ijodi deyarli o'rganilmagan.

R.Mazel, K.Red-ko, A.Safronov va boshqalarning asarlari ham qo'yilgan. muzey eksponatlari monografiya (etyud, chizgidan tortib to yetuk asarlar) tartibida to'plangani bilan ham qimmatlidir. Yana muzeyning o'ziga xosligi eksponatlarning zich joylanishi, ekspozitsiyalarda to'plamni to'laqonli namoyishiga erishganidadir. Muzey san'at asarlarini to'plash, targ'ib etish, kataloglar chop etish, ko'rgazmalar tashkil qilish bilan shug'ullanadi. Muzey qoshida gilamchilik ustaxonasi ishlab turibdi; "Nukus muzeyining do'stlari" klubi faoliyat olib boradi, ko'rgazmalar uyushtiradi. Muzey Xalqaro muzeylar qo'mitasi (IKOM) a'zosi.

Muzey 1968—69 yillarda Moskvadagi Sharq muzeyida Qoraqalpoq to'pla-mini ilk bor namoyish etdi. 1970-yildan respublika va xorijiy mamla-katlar (AQSH, Fransiya, Germaniya, Italiya, Yaponiya, Rossiya va boshqalar)dagi ko'rgazmalarda ishtirok etadi.

Berdaq muzeyi. 1998-yil, mashhur Qoraqalpoq shoiri va mutafakkiri Berdaqning

170-yillik yubileyi munosabati bilan Nukus shahrida Berdaq nomidagi muzey tashkil etildi. Muzey Qoraqalpog'iston davlat universiteti yonida joylashgan.

Berdaq ilk qoraqalpoq tarixchilaridan biri sifatida ham e'tirof etiladi. Uning mashhur "Shejire" asarida, qoraqalpoqlarning kelib chiqishi va turk xalqlari to'g'risida ma'lumotlar berilgan.

Muzeyda, asosan, qoraqalpoq madaniyatiga oid ekspozitsiyalar joy olgan. Arab, fors, turk tillarida yozilgan yozma yodgorliklar saqlanadigan qo'lyozmalar zali

mehmonlarda alohida qiziqish uyg'otadi. Muzeyda, shuningdek, milliy zargarlik buyumlari va liboslari, uy-ro'zg'or buyumlari va arxeologik topilmalar ham ko'rgazmaga qo'yilgan.

ADABIYOTLAR:

1. Muratbay Nizanov "Qaraqalpaqlar" 1-kitob.
2. <https://knew.uz> Qoraqalpog'istonda yana bir muzey ish boshladi.
3. Muzey haqida qo'llanma.
4. Gosudarstvennsh muzey iskusstv Kara-kalpaks koy ASSR, M., 1976;
Avangard, osta-novlennsh na begu, L., 1989;
5. Avangard XX veka. Iz sobraniya Gosudarstvennogo muzeya iskusstv Respubliki Karakalpakstana, T., 2003. Marinika Babanazarova
6. <https://Karakalpakstan.travel>